

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆՇԱՆԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՐՈՒՍԱԿԵՄԻ

Երուսաղեմի թափուր դարձած պատրիարքական գահը շուտով ունեցաւ արժանաւոր յաջորդ մը Թորգոմ Ս.ի՝ յանձին Ամեն. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Նշանեանի: Նոր Պատրիարքի ընտրութեան պայմանները, միաձայն հաւանութիւնը, զոր գտաւ Երուսաղէմի Միաբաններու քով՝ արտայայտութիւնն են անշուշտ անոր արժանիքներու գնահատման: Բնականաբար հայ ժողովուրդն ալ ուրախութեամբ շնորհաւորեց այս յաջող ընտրութիւնը:

Նշանեան Ս. ծնած է Սամաթիա 30 Սեպտ. 1872. իբր 15 տարեկան պատանի կը մտնէ Ժառանգաւորաց Վարժարան, զոր կ'աւարտէ 1891ին. 1898ին կը ձեռնարդուի քահանայ. իրեն կը յանձնուին կարեւոր պաշտօններ Վարժարանի ու Միաբանութեան վարչութեան մէջ: 1924ին կ'ընդունի եպիսկոպոսական օծումը: Գուշակեան Ս.ի մահէն ետք կ'ընտրուի Երուսաղեմի պատրիարքական Տեղապահ եւ Ապրիլ 19ին՝ Գահակալ նոյն Աթոռոյն:

Նորընտիր Պատրիարքը չէ ունեցած իւր երկու նախորդներուն նման՝ հանրային գործունէութիւն. նա եղած է տոկուն աշխատող ու արդիւնաւոր անդամ հայ Եկեղեցւոյ ու իւր Միաբանութեան: Վարչական եւ ուսուցչական զբաղումներու կողքին՝ հետեւած է նաեւ ուսումնական աշխարհին ու գրական ասպարէզի վրայ երեւցած է զանազան հրատարակութիւններով, որոցմէ յիշենք Գրիգոր Դարանաղցոյ Ժամանակագրութիւնը (1915) եւ Երեմիա Զէլէպի Քէօմիւրձեանի Օրագրութիւնը, ներածութեամբ ու ծանօթութիւններով, զոր այս տարի լոյս ընծայեց:

«Հանդէս Ամսօրեայ»ի Խմբագրութիւնը յայտնելով իւր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորընտիր Պատրիարքին՝ կը մաղթէ յաջողութիւն եւ Աստուծոյ օրհնութիւնը ու երկար տարիներ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ»Ի

ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹ

ԹԻՒ 1-6

ՅՈՒՆՈՒԱՐ-ՅՈՒՆԻՍ

ԾԳ. ՏԱՐԻ 1939

ՀՈՅՈՍՏՈՆ ՍՈՒՐՐ ԳՐՔԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն):

§ 5. ԿՈՐԳՈՒԱՅ ԼՅՈՆ ԻՐԲԵՒ ՏԱՊԱՆԱԿԻՐ ԼՅՈՒ

Հայ մատենագրութիւնը՝ թէ՛ թարգմանաչափանը եւ թէ՛ սկզբնաղբականը մինչեւ ԺԱ. դար իբր տապանակիր լեռ միայն Կորգուաց լեռները կը ճանչնայ:

1. Եւսերբոսի Քրոնիկոնի հայ թարգմանութիւնը. «Եւ ի նաւէն՝ որ չողաւ դադարեաց ի Հայս, եւ ցայժմ սակաւ ինչ մասն ի Կորգուացոց լեռինն ի Հայոց աշխարհին մնալ նշխար ասեն»¹¹⁷:

2. Փաւստոս Բիւզանդ կը պատմէ¹¹⁸. «Չայնու Ժամանակաւ խաղաց զնաց մեծ եպիսկոպոսն Մճընացոց, այր սքանչելի ծերունի, վաստակաւոր ի դործս ճշմարտութեան, որում անուն Յակոբ, փոխանակ ազաւն պարսիկ կոչէր, այր ընտրեալ յԱստուծոյ, յիւրմէ քաղաքէ անտի դալ հասանել ի լեռինս Հայոց, ի լեռանն Սարարաղայ ի սահմանս այրարատեան տէրութեանն ի գաւառն Կորգուաց. այր լի շնորհօքն Քրիստոսի, որպէս զօրութիւնք նշանաց եւ արուեստից լինէին ի ձեռաց նորա: Սա եկեալ ցանկացեալ փափաքեալ մեծաւ տենչանօք աղաչէր զԱստուծո՛ տեսանել զիրկական տապանն նոյեան շինուածոյն, զի յայս լեռին հանդեաւ նա ի ջրհեղեղէն. քանզի զամենայն ինչ որ հայցէր, առնոյր ի Տեառնէ: Ապա մինչդեռ երանէր ընդ դժուարին ընդ անջրդի ընդ ափափայն անապատին սարարատեան լեռինն, աշխատեցան եւ ծարաւեցան նա եւ որք ընդ նմայն:

¹¹⁷ Հրատ. Ա. քերեան, հատ. Ա. (Վենետ. 1818), էջ 36-37:

¹¹⁸ Գ. 10 Վենետ. 1832, էջ 22. Մուրատ, անդ, էջ 1 յջ.: P. Peeters, Anal. Boll., t. 38 (1920), էջ 312 յջ.: Տեղիքիս հայոց իբր արեւելեան աղբիւր մը տե՛ս Bedjans, Acta Sanctorum (1892), հատ. Գ., էջ 435 սա E. Nestle, Die Auffindung der Arche Noä durch Jakob von Nisibis ի Zeitschr. f. Kirchengesch., 26 (1905), էջ 242:

Ապա զնէր ծուռը մեծն Յակոբ ի վերայ երկրին, եւ կայր յաղօթս առ Տէր. եւ ի տեղւոջն՝ ուր եղեալ էր զգլուխ իւր՝ բղխեաց աղբիւր, եւ արբին նա եւ որ ընդ նմայն էին. որ մինչեւ ցայսօր ասեն այնմիկ աղբիւր Յակոբայ: Եւ ինքն ի նմին աշխատեալ զեզերէր՝ զինդրելին տեսանել առանց յապաղութեան, առնէր աղօթս առ Տէր: Արդ իբրեւ էր նա խոնձեալ ի վեր ի դժուարին տեղւոջն մօտ ի կատարս, եւ կարի վաստակեալ էր, ննջեաց նա. եւ եկն հրեշտակ Աստուծոյ, եւ ասէ ցնա. Յակոբ, Յակոբ: Եւ նա ասէ. Աւասիկ Տէր: Եւ ասէ հրեշտակն. Ահա ընկալաւ Տէր զաղաչանս քո, եւ կատարեաց զինդրուածս քո. այդ, որ կայ ընդ սնարս քո, է ի փայտից տապանակին, ահա բերի քեզ, անտի է այդ, զի այլ մի եւս յաւելցես տեսանել զայն, զի Տէր այդպէս կամեցաւ: Եւ մեծաւ խնդութեամբ յոտն կացեալ, բազում զոհութեամբ երկիր պազանէր Տեառն, եւ տեսանէր զտախտակն՝ իբրեւ զի կացնեաւ հատեալ հանեալ ձեղքեալ ի մեծ ինչ փայտից: Եւ առեալ դառնայր անտի, հանդերձ շնորհատուր պարգեւելովն, եւ որք ընդ նմայն երթեալք՝ իւրովք ճանապարհորդ լինէր»:

Սարարաղ անունով Բ՞նչ պէտք է հասկընալ: Սարարաղ ընթերցուածը, զոր Փաւստոսի քով միեւնոյն գլխուն մէջ երեք անգամ կը կարդանք, կը գտնենք նաեւ ուրիշ տեղեր. 1. Կիւրեղ Աղեքսանդրացոյ վերադրուած Ծննդոցի Մեկնութեան հայ թարգմանութեան մէջ¹¹⁹. 2. այն երեք ձեռագիրներուն մէջ, որոնք իջմիածնի անաւարտ մնացած քննական Աստուածաշունչի հրատարակութեան (Մն. Է. 4, ծնթ.) հիմը կը կազմեն. 3. Մովսէս Խորենացոյ վերագրուած Հոփոսիմեանց պատմութեան մէջ (տե՛ս Գործք., էջ 300). 4. Գրիգոր Աղթամարցոյ

¹¹⁹ Վիեննական Միթիարեանց Մատենադարանին մէկ ձեռագիրը, Թ. 231, թղ. 13: Չեռագիրն ինքնին ԺԹ. դարէն է, բայց սկզբնաղբին ԺԲ. դարէն: Հմմտ. Տաշեան, Յուլիոս, էջ 602: